

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Anul universitar 2007-2008
Semestrul III

PROGRAMA ANALITICĂ

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: *Regimuri politice în Europa de Est (în limba maghiară: Kelet-európai politikai rendszerek)*

Codul: HCI5103

Numărul de credite: 8

Locul de desfășurare: *Facultatea de Istorie și Filosofie,
Catedra de Istorie Contemporană și Relații Internaționale*

Programarea în orar a activităților: *Master de Istorie contemporană și Relații Internaționale,
Anul II, semestrul 4.*

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: Lönhárt Tamás, Dr., Lect. Univ.

Informații de contact (adresă e-mail, eventual nr. de telefon): lonhartt@yahoo.com

Ore de audiență: **Joi, 12.00-14.00**

III. Descrierea disciplinei:

Pornind de la modelele europene și cadrul istoric al dezvoltării regimurilor politice din secolul XX, acest curs focalizează asupra evoluției regimurilor politice din Europa de Est. Analizarea modelelor est-europene pornește de la investigarea clivajelor sociale, economice, etnice, care defineau temele majore ale dezbaterii de la nivelul politic și care au jalonat modul în care regimurile politice din secolul XX, în această parte a Europei, au evoluat de la democrațiile perioadei interbelice, trecând prin experiența autoritarismului, dictaturilor, cunoscând și modelul totalitar, la democrațiile post-1989.

Tematica cursului și a seminariilor adiacente acoperă, avansând diacronic, analiza regimurilor Europei de Est din perioada interbelică, evoluțiile din timpul celui de Al Doilea Război Mondial, perioada instaurării și consolidării regimului comunist- democrațiile populare, modelul stalinist, modelul iugoslav și dezbaterile privind căile de construire a socialismului-, precum și încercările de reformare a acestor regimuri din Europa de Est post-1945, trecând apoi la analiza stagnării și prăbușirii comunismului în această parte a lumii. Cursul reflectă imaginea evoluției diacronice a regimurilor din Europa de Est, punând accent și pe analiza comparată a acestor regimuri din statele est-europene.

IV. Bibliografia obligatorie:

1. Rothschild, Joseph, *East Central Europe between the Two World Wars*, Washington, 1974.

[Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]

2. Idem, *Întoarcerea la diversitate. Istoria politică a Europei Centrale și de Est după Al Doilea Război Mondial*, Ediția a II-a, București, Editura Antet, CEU Press, 1997. [BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]

3. Crampton, R.J, *Europa Răsăriteană în secolul al XX-lea... și după*, București, Editura Curtea Veche, 2002. [BCU și Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]

4. Soulet, Jean Francois, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Iași, Editura Polirom, 1998. [BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]

5. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek. A 20. század első fele közép- és kelet-európai történetének interpretációja*, III. kiadás, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1987. [Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]
6. Idem, *Central and Eastern Europe 1944-1993. Detour from periphery to the periphery*, Cambridge University Press, 1998. [BCU]
7. Fejtő Ferenc, *A népi demokráciák története*, Budapest, 1991. [BCU, Biblioteca Societății Muzeului Ardelean-EME]
8. Fehér Ferenc, Heller Ágnes, *Jalta után. Kelet-Európa hosszú forradalma Jalta ellen*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1990. [BCU, Biblioteca Societății Muzeului Ardelean-EME]

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

- Caiete de seminar,
- Volume de documente, mărturii, interviuri
- Laptop, proiector, filme documentare

VI. Planificarea/ Calendarul întâlnirilor și al verificărilor/examinărilor intermediare:

I. Introducere: Europa de Est- clivaje sociale, economice, diversitate etnică. Identități naționale, entități statale, realități sociale (concepte, modele, metodologii)

- Cuvinte cheie / concepte: Europa de Est, Europa Centrală și de Est, Europa Centrală, Mitteleuropa; sistem politic, regim politic, stat național, stat federal, confederație, guvernare, administrație; monarhie, monarhie constituțională, republică, pluralism, democrație, separarea puterilor, autoritarism, dictatură, totalitarism; liberalism, socialism, social-democrație, societăți și partide agrare, corporativism, mișcări și partide extremiste, fascism, național-socialism, legionarism, Crucile cu Săgeți, mișcarea ustașă, comunism, Comintern, republica sfaturilor, ilegalitate, acțiuni subversive; front popular, coaliție, antifascism, rezistență, guvern în exil, ocupație, colaboraționism; „Ersatzklasse”, clasă de mijloc, „numerus clausus”, Holocaust; eliberare, ocupație militară, Comisia Aliată de Control, coaliție, „tovarăși de drum”, organizații de masă, democrație populară, sistem represiv, partid-stat, economie de stat planificată, inginerie socială, titoism, revizionism, lichidatorism, destalinizare, reformă, revoluție-contrarevoluție, consolidare, stagnare, „glasnost”, „perestroika”, revoltă populară, „masă rotundă”, tranziție.

- Bibliografie obligatorie:

1. Crampton, R. J, *Europa Răsăriteană în secolul al XX-lea... și după*, București, Editura Curtea Veche, 2002, p. 49-57. (Anii interbelici-studiu introductiv c. fejezet)
2. Tismăneanu, Vladimir, *Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel*, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 237-256. (Europa Răsăriteană între etnocrație și democrație és Naționalism, populism și alte amenințări la a dresa pluralismului în Europa Răsăriteană c. fejezetek)
3. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek. A 20. század első fele közép- és kelet-európai történetének interpretációja*, III. kiadás, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1987, p. 32-61 (A társadalmi fejlődés közép- és kelet-európai útjai: „Ersatzklasse” és „csonka társadalmak” c. fejezet)

- Bibliografie opțională:

1. Szűcs Jenő, *Vázlat Európa három történeti régiójáról*, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1983, p. 24-29, 36-44.
2. Ash, Timothy Garton, *Létezik-e Közép-Európa?*, in: *Kell-e nekünk Közép-Európa?* Századvég, MTA, 1990, p. 87-102.
4. Bibó István, *A kelet-európai kisállamok nyomorúsága*, Bukarest, Kolozsvár, Kriterion Könyvkiadó, 1997, 36-43, p. 46-56.

- Teme de referat și dezbateri:

1. Elite locale și naționale și realizarea statelor naționale în Europe de Est. Problema națională și a clasei de mijloc.
2. Modelele de regimuri politice și căi de modernizare în Europa în prima jumătate a secolului XX: democrație, corporativism, totalitarism- studii de caz: Republica de la Weimar, Italia fascistă, Rusia Sovietică / Uniunea Sovietică.
3. Societăți agrare, sisteme de cooperare, industrializare și clivaje sociale-economice în Europa de Est al anilor 1920'/1930'.
4. Ideologii, mișcări și partide extremiste în Europa de Est.

II. Democrații est-europene în perioada interbelică: Cehoslovacia și România.

- *Cuvinte cheie / concepte: republică, monarhie constituțională, democrație liberală, pluralism, sistem electoral, separarea puterilor în stat, Constituție; reformă agrară, reforma sistemului de administrație publică, stat național, minorități naționale, mișcări și partide agrare, industrializare, clivaj social, mișcări și partide socialiste, social-democrate, comuniste; Petka, „zestrea electorală”, „prin noi înșine”, campanie electorală, prefectura; autoritarism, mișcare legionară, Garda de Fier, Frontul Renașterii Naționale.*

- *Bibliografie obligatorie:*

1. Joseph Rothschild, *East Central Europe between the Two World Wars*, Washington, 1974, 68-82, p. 102-114.
2. Crampton, R. J., *Op. cit.*, p. 77-98, 130-141.
3. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek...*, p. 227-239.

- *Bibliografie opțională:*

1. Hitchens, Keith, *România 1866-1947*, București, Editura Humanitas, 1996, p. 403-428.
2. Focșeneanu, Eleodor, *Istoria constituțională a României (1859-1991)*, București, Editura Humanitas, 1992, p. 56-78.
3. Rădulescu, Andrei, *Constituția cehoslovacă*, București, 1936, p. 1-18.

- *Teme de referat:*

1. Constituția și regimul politic cehoslovac în perioada interbelică: Petka, sistemul partidelor, problema națională.
2. Problema minorităților și criza cehoslovacă.
3. Constituțiile României interbelice (1923, 1938): de la democrație și monarhie constituțională la sistem autoritar condus de monarh.
4. Dezbaterile despre modernizare: europeniști și tradiționaliști în România interbelică.
5. Problema națională, integrarea minorităților naționale în cadrul constituțional-legislativ al statului român
6. Regimul politic și activitatea mișcărilor de extrema dreaptă în România.

III. Independență, clivaje sociale și etnice și dilema securității amenințate între Germania și Uniunea Sovietică: Polonia și statele baltice.

- *Cuvinte cheie / concepte: războiul rus-polon, Pacea de la Riga, statele baltice, linia Curzon, beloruți și ucrainieni, Polonia și rolul lui Jozef Pilsudski, „cordon sanitaire”, Vilnius/Wilna, clivaje sociale, mișcări și organizații socialiste, sistemul inaugurat de Pilsudski, Polonia guvernelor conduse de generali după moartea lui Pilsudski; identitate națională, suveranitate și rolul președintelui statelor baltice, clivaje sociale, mișcări agrare, mișcări de extremă dreapta, autoritarism, lovituri de stat, între Germania nazistă și Uniunea Sovietică, Pactul Ribbentrop-Molotov, ocupație militară, sovietizare, stat unional, republică unională.*

- *Bibliografie obligatorie:*

1. Rothschild, Joseph, *East Central Europe between the Two World Wars...*, p. 34-52, 129-148.
2. Crampton, R.J., *Op. cit.*, p. 117-129. (*Statele baltice, 1918-1941* c. fejezet)
3. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek*, p. 243-249, 371-374.

- Bibliografie opțională:

1. Szokolay Katalin, *Lengyelország története*, Budapest, Balassi Kiadó, 1996, p. 133-162.
2. Rădulescu, Andrei, *Constituțiunea polonă din 23 aprilie 1935*, București, 1938, p. 5-17.

- Teme de referat:

1. Problema națională și erodarea regimului politic din Lituania.
2. Estonia: clivaje sociale, mișcări agrare, stat național.
3. Elita politică și militară letonă și proximitatea Uniunii Sovietice.
4. Locul și rolul lui Józef Piłsudski în edificarea statului și evoluția regimului politic polon.
5. Statul național polon și problema națională.

IV. De la Republica sfaturilor la regimul condus de guvernatorul Horthy Miklós: regimul politic maghiar- modele și specificitate în evoluția regimului politic maghiar în perioada interbelică.

- Cuvinte cheie / concepte: revoluție burgheză, guvernul Károlyi, democrație plurală, revoluție proletară, Republica sfaturilor, dictatura proletariatului, Comintern, contrarevoluție, consolidare, legitimism, încercări de restaurare al Casei de Habsburg, guvernator, Horthy Miklós și elita politică maghiară, doctrina național-creștină, conservatorism, liberal-conservator, Bethlen István și perioada consolidării statului maghiar, MOVE, ÉME, Gömbös Gyula, Imrédy Béla, Szálasi Ferenc și extrema dreaptă maghiară, a doua guvernare Teleki Pál și revizuirea frontierelor, problema agrară, mișcarea agrară, cercul „scriitorilor populari“.

-Bibliografie obligatorie:

1. Romsics Ignác, *Magyarország története a XX. században*, Budapest, Osiris Könyvkiadó, 2002, 123-141 o. (*A Tanácsköztársaság és Az ellenforradalom* c. fejezetek), p. 222-235. (*A Horthy-korszak: A politikai rendszer jellege* c. fejezet)
2. *Magyarország a XX. században. Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás*, Szerk.: Kollega Tarsoly István, Gyarmati György, Dombrády Loránd et al., Szekszárd, 1996, p. 49-119. (*A Horthy-rendszer* c. fejezet)

- Bibliografie opțională:

3. Gergely Jenő, Pritz Pál, *A trianoni Magyarország 1918-1945*, Budapest, Vince Kiadó, 2000, p. 53-87, 98-110, 115-133.
4. Crampton, R. J., *Op. cit.*, p. 99-116.

- Teme de referat:

1. Republica Sfaturilor: un episod al istoriei regimului politic din Ungaria.
2. Legitimism și încercările de restaurare a Casei de Habsburg: impactul asupra formării regimului politic maghiar interbelic.
3. Regimul politic al perioadei 1920-1944 și rolul guvernatorului Horthy.
4. Mișcări și partide de extremă dreapta în Ungaria interbelică.
5. Problema agrară și mișcări agrare și populare în Ungaria anilor '30.

V. Bulgaria: monarhie constituțională și crize generate de clivajele sociale-economice ale unei societăți agrare din Europa de Est în perioada interbelică.

- Cuvinte cheie / concepte: zona de conflict din Balcani, războaiele balcanice, stat-națiune, balcanic, țarul Bulgariei, monarhie constituțională, pluralism, clivaje sociale și economice, problema agrară, activism social, mișcări socialiste, lovitură de stat, asasinat politic, problema macedoneană, IMRO, conflict regional, minoritatea turcă, revizionism.

- Bibliografie obligatorie:

1. Crampton, R.J., *Op. cit.*, p. 143-152.
2. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek...*, p. 208-219, 238-242, 334-341, 378-379.

- Választható bibliográfia:

1. Jelavich, Barbara, *A Balkán története*, II. kötet (*20. század*), Budapest, Osiris Könyvkiadó, 1996, p. 150-154, 186-187.
2. Wolf, Robert Lee, *The Balkans in Our Time*, New York, 1978, p. 102-118.

-Teme de referat și dezbatere:

1. Monarhia constituțională și elitele politice bulgare: dezbateră problema națională și agrare în perioada interbelică.
2. Evenimentele din Bulgaria anilor 1919-1923 și impactul lor asupra evoluției regimului politic.
3. Mișcarea agrară și socialștii bulgari. Relația cu „ Internaționala verde“.
4. Problema macedoneană și a activității IMRO.

VI. De la Regatul Sârbo-Croato-Sloven la Iugoslavia: evoluția regimului politic și a unei societăți multietnice din Europa de Est în perioada interbelică.

- Cuvinte cheie / concepte: *Regatul Sârbo-Croato-Sloven, Iugoslavia, mișcarea națională croată, sisteul partidelor, asasinat politic, monarhie constituțională, Constituția din 1929, mișcarea ustașă Statul Croat, guvern în emigrație, cetnici, partizani.*

- Bibliografie obligatorie:

1. Jelavich, Barbara, *Op. cit.*, p. 131-142, 180-183.
2. Rothschild, Joseph, *East Central Europe between the Two World Wars...*, p. 202-217, 226-228.
3. Wolf, Robert Lee, *Op. cit.*, p. 124-136.

- Bibliografie opțională:

1. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek...*, p. 239-241, 374-383.
2. Miletich, Voucadine, *Le mouvement des idées constitutionnelles en Yougoslavie depuis la fin de la grande guerre*, Paris, 1934, p. 38-47.
3. Crampton, R.J., *Op. cit.*, p. 154-168.

- Teme de referat:

1. Problema națională și edificarea Regatului Sârbo-Croato-Sloven
2. Evoluția sistemului partidelor în anii 1920' în Regatul Sârbo-Croato-Sloven.
3. Constituția din 1929: statul iugoslav și rolul monarhiei în noul regim politic.
4. Mișcarea națională croată în anii 1930'.

VII. Evoluția Austriei în perioada interbelică. De la stat național la Anschluss.

-Cuvinte cheie / concepte: *Republica Austria, regiune, Land, Bund, clivaj social, viabilitate economică, creștin-socialism, social-democrație, syndicate, Schutzbund, Heimwehr, austro-fascism, lovitură de stat, Anschluss.*

-Bibliografie obligatorie:

1. Berend T. Iván, *Válságos évtizedek...*, p. 116-119, 204-208, 211-218, 360-367.
2. Jelavich, Barbara: *Modern Austria*, Columbia University, 1987, p. 38-46, 87-112.

-Bibliografie opțională:

1. Johnson, L. R., *Central Europe. Enemies, Neighbors, Friends*, Oxford University Press, 2002, p. 192, 199-221, 265-267, 318.
2. Brauneder, Wilhelm, *Osztrák alkotmánytörténet napjainkig*, JPTE Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 1994, p. 266-318.

-Teme de referat:

1. Edificarea statului austriac: regim politic, clivaj social, probleme economice.
2. Creștin-socialiști și social-democrați: rolul partidelor în Austria perioadei interbelice.
3. Erodarea democrației și drumul spre Anschluss.

VIII. Impactul celui de Al Doilea Război Mondial asupra regimurilor politice din Europa de Est.

- Cuvinte cheie / concepte: *Mica Înțelegere, planul Barthou, planul Laval, planul Tardieu, mișcări de extremă dreapta, conflicte etnice, revizionism, autoritarism, suveranitate națională, securitate regională, fascism, național-socialism, agresiune, Lebensraum, ocupație militară, stat aliat,*

Anschluss, Protectoratul Sârbo-Croato-Sloven, Guvernământul General Polon, Slovacia, arbitrajele de la Viena, dictat, Pactul Ribbentrop-Molotov, dictatură militară, totalitarism, „numerus clausus“, Holocaust, rezistență, economie de război, plan economic, sistem barter, ocupație sovietică, Conferința de la Teheran, „Acordul de la Moscova“ dintre Churchill și Stalin, Conferința de la Ialta, sovietizare, instaurarea regimului comunist, război rece, Cortina de Fier.

-*Bibliografie obligatorie:*

1. Gross, Jan T., *War As Revolution*, in: *The Establishment of Communist Regimes in Eastern Europe, 1944-1949*, Edited by Naimark, Norman and Gibianski, Leonid, Westview Press, 1997, p. 17-39.
2. Rothschild, Joseph, *Întoarcerea la diversitate. Istoria politică a Europei Centrale și de Est după Al Doilea Război Mondial*, Ediția a II-a, București, Editura Antet, CEU Press, 1997, 45-90, 100-107.
3. Crampton, R.J., *Op. cit.*, 205-238 o. (*Al Doilea Război Mondial în Europa Răsăriteană* c. fejezet)

- *Bibliografie opțională:*

1. Seeton Watson, Hugh, *The East European Revolution*, London, 1962, 157-166 o.
2. Berend T. Ivan, *Central and Eastern Europe 1944-1993. Detour from periphery to the periphery*, Cambridge University Press, 1998, 3-13 o.

-*Teme de referat:*

1. Parteneriat economic, aderarea la Pactul Antikomintern, participarea la Al Doilea Război Mondial și Holocaustul: aliații celui de al Treilea Reich în Europa de Est.
2. Regimul de ocupație germană și rezistența antifascistă în Europa de Est.
3. Eliberarea de ocupația germană, începutul ocupației militare sovietice: efectele deciziilor adoptate la Conferința de la Teheran și Ialta asupra realităților imediat postbelice în Europa de Est.
4. „Declarația privind Europa Eliberată“, Comisia Aliată de Control și regimul de tranziție imediat postbelic în Europa de Est.

IX. Instaurarea regimului comunist în statele Europei de Est:

- *Alapfogalmak / kulcsszavak: marea coalitie, democrație, partide democratice, denazificare, partide muncitorești, comuniști, organizații de masă, „tovarăși de drum“, alegeri libere, ocupație militară, Comisia Aliată de Control, guvern reprezentativ, guvern în emigrație, monarhie constituțională, republică populară, democrație populară, dictatura proletariatului, partid unic muncitoresc, lovitură de stat.*

- *Kötelező bibliográfia:*

1. Fejtő Ferenc, *A népi demokráciák története*, vol. I., Budapest, 1991, p. 34-56, 64-79.
2. Soulet, Jean Francois, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Iași, Editura Polirom, p. 1998, 12-14, 19-39, 41-48.
3. Seeton Watson, Hugh, *The East European Revolution*, London, 1962, p. 166-171.

- *Választható bibliográfia:*

1. Edward Mark, *Revolution by Degrees: Stalin's National Front Strategy for Europe, 1941-1947*, Cold War International History Project, Washington D. C., 2001, passim.
3. Rothschild, Joseph, *Întoarcerea la diversitate...*, p. 158-182.

-*Teme de referat:*

1. Integrarea statelor baltice, (Ucrainei)Subcarpatice, Basarabiei și Bucovinei în Uniunea Sovietică și restabilirea granițelor Poloniei: efectele imediate ale expansiunii sovietice.
2. Procesul de edificare a regimului comunist în Polonia, România și Bulgaria: etapele și efectele procesului gradat de tranziție spre comunism.
3. Specificul edificării regimului comunist în Iugoslavia și Albania.
4. Începuturile războiului rece, înființarea Cominformului și efectul asupra evoluției regimului politic din Ungaria și Cehoslovacia.

X. Stalinismul în Europa de Est: statele comuniste ale Europei de Est între 1948-1953.

- *Cuvinte cheie / concepte: totalitarism, partid-stat, nomenclatura, economie de stat, centralizare, naționalizare, colectivizarea agriculturii, planificare economică, inginerie socială, „omul nou“, organizații de masă, proletcultism, cultul personalității, sistem represiv, poliție politică, sistem concentraționar, Gulag, procese politice, procesul „halatelor albe“, industria grea, electrificare, dezvoltare infrastructurală, consilieri sovietici, Sovrom, Maszovlet, CAER.*

- *Bibliografie obligatorie:*

1. Fejtő Ferenc, *Op. cit.*, p. 188-214.
2. Soulet, Jean Francois, *Op. cit.*, p. 51-85.

- *Választható bibliográfia:*

1. Crampton, R.J., *Op. cit.*, p. 269-284.
2. Berend T. Ivan, *Central and Eastern Europe 1944-1993...*, p. 39-55.

- *Referátum témák:*

1. Structura regimului comunist: rolul și relația dintre instituțiile de partid și de stat.
2. Nomenclatura și lupta pentru putere în statele comuniste ale Europei de Est între 1948-1953. Rolul proceselor politice.
3. Statul și economia națională în regimurile comuniste din Europa de Est.
4. Relația dintre Uniunea Sovietică și regimurile comuniste din Europa de Est: satelizare și pârghii de control.

XI. Iugoslavia și campania împotriva „titoismului“ în statele Europei de Est.

- *Cuvinte cheie / concepte: Tito, „calea iugoslavă“ spre socialism, deviație de dreapta, deviaționism de stânga, revizionism, lichidatorism, procesul Slansky, Rajk, Dimitrov, grupul Pauker-Luca-Teohari, Gomulka și Partidul Unic Muncitoresc din Polonia, Kominform, „Pentru pace trainică, pentru democrație populară“, Jdanov și concepția privind cele două tabere.*

- *Bibliografie obligatorie:*

1. Fejtő Ferenc, *Op. cit.*, vol. I., p. 224-251 o.
2. Berend T. Ivan, *Central and Eastern Europe 1944-1993...*, p. 58-72.
3. Rothschild, Joseph, *Întoarcerea la diversitate...*, p. 187-216.

- *Bibliografie opțională:*

1. Tismăneanu, Vladimir, *Mizeria utopiei*, Iași, Editura Polirom, 1997, p. 74-91.
2. Soulet, Jean Francois, *Op. cit.*, 56-58.

- *Referátum témák:*

1. Cauzele și efectele conflictului dintre Tito și Stalin.
2. Rolul Cominformului în campania împotriva „titoismului“.
3. Procesele politice și valul epurărilor din anii 1948-1953 în Europa de Est.

XII. „Dezghetul“, „destalinizarea“, 1956: noua linie inaugurată după moarte lui Stalin și efectele asupra regimurilor din Europa de Est.

- *Cuvinte cheie / concepte: „dezghet“, rezolvarea conflictului sovieto-iugoslav, Hrușciiov și ofensiva diplomatică sovietică, revolta din Berlin, Tratatul de stat al Austriei, Tratatul de la Varșovia, reforme și restructurare guvernamentală în Polonia și Ungaria, Cehoslovacia și rezistența la valul de reformare, Gheorghiu-Dej și practica guvernării colective, Congresul al X-lea al PCUS, „destalinizare“, cultul personalității, „greșeli“ în edificarea socialismului, un nou val de reforme, „exemplul polonez“, revoluția maghiară.*

- *Bibliografie obligatorie:*

1. Fejtő Ferenc, *Op. cit.*, vol. II., p. 7-28 (*Az új irányvonal*), p. 46-56 (*A szovjet párt XX. kongresszusa*), p. 57-85 (*A kelet-európai országok vezetői és a desztalinizáció*) p. 86-111 (*1956 októberének forradalmai*)
2. Rothschild, Joseph, *Întoarcerea la diversitate...*, p. 213-227.

- Bibliografie opțională:

1. Fehér Ferenc, Heller Ágnes: *A hruscsovizmus társadalmi jellege- átmenet vagy új szakasz c. fejezet*, in: *Jálta után*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1990, p. 41-69.
2. Berend T. Iván, *Central and Eastern Europe 1944-1993...*, p. 99-116.
3. Gati, Charles, *Vesztett illúziók. Moszkva, Washington, Budapest és az 1956-os forradalom*, Budapest, Osiris Könyvkiadó, 2006, 201-217 o.

-Teme de referat și dezbateri:

1. Cauzele și efectele „dezghețului” asupra regimurilor politice din Europa de Est.
2. Hrușciiov și noua linie. Congresul al XX-lea al PCUS.
3. Reformele și schimbările în conducerea regimurilor politice din Europa de Est.

XIII. Între reformă și stagnare. Regimurile comuniste din Europa de Est în căutarea unei noi legitimități: Kádár și „noul mecanism economic” maghiar; Cehoslovacia și „socialismul cu față umană”; Declarația din 1964 aprilie și comunismul național: regimul Ceaușescu; Jaruzelski și instaurarea „stării de urgență” în Polonia; Tito și federalismul iugoslav.

- Cuvinte cheie / concepte: noul mecanism economic, experimentul kádárist, limitele comunismului „gulyas”, o nouă interpretare a marxismului, „comunismul cu față umană”, intervenția sovietică, „doctrina suveranității limitate”, stagnarea, revolte populare, drepturile omului, Charta 77, Sindicatul liber „Solidarnosc”, KOR, revizionism marxist, dizidență, închiderea orizontului reformist, comunismul național și politica de sistematizare, „alimentație științifică”, cultul personalității, noua expresie a socialismului real în România anilor 1980', modernizare economică și disputa centru-periferie în alocarea și gestionarea resurselor, clivaje culturale-religioase și federalism, reemergența naționalismului etnic.

-Bibliografie obligatorie:

1. Rothschild, Joseph, *Întoarcerea la diversitate...*, p. 222-232.
2. Tismăneanu, Vladimir, *Reinventarea politicului...*, p. 75-96.
3. Berend T. Iván, *Central and Eastern Europe 1944-1993...*, p. 117-126, 222-253.

- Bibliografie opțională:

1. Fehér Ferenc, Heller Ágnes, *A kádárista Magyarország – a „hruscsovizmus” mintaállama*, in: *Jálta után*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1990, p. 71-88.
2. Ibidem, p. 91-109 (Cap. *A prágai tavasz helye a kelet-európai emancipációs küzdelmek tipológiájában*)
3. Soulet, Jean Francois, *Op. cit.*, p. 113-119.

-Referátum témák:

1. Noul mecanism economic maghiar și Ungaria guvernată de Kádár János.
2. Limitele reformării regimului comunist: „socialismul cu față umană”, „Primăvara de la Praga” și intervenția sovietică.
3. Polonia: conflictul dintre societatea civilă renăscută și regimul comunist.
4. Cauzele eșecului federalismului iugoslav.
5. Regimul Ceaușescu: stagnare, stalinism și naționalism.

XIV. Anul 1989 și prăbușirea regimului comunist în statele Europei de Est.

- Cuvinte cheie / concepte: stagnare, „glasnost”, „perestroika”, datorii naționale, criza sistemului, societate civilă, dialog, masă rotundă, tranziție, alegeri libere, prăbușirea Cirtinei de Fier, „revoluția de catifea”, drepturile omului, sistem represiv, retragerea militară sovietică, Forum Civic, revoluție, război interetnic, lovitură de stat, regim de tranziție, pluralism, economie de piață, stat de drept.

- Bibliografie obligatorie:

1. Berend T. Iván, *The collapse: a revolutionary symphony in four movements*, in: *Central and Eastern Europe 1944-1993...*, p. 254- 299.

2. Tismăneanu, Vladimir, *Reinventarea politicului...*, cap. *Chinuitoarea naștere a democrației*, p. 211-238.

- *Bibliografie opțională:*

1. Soulet, Jean Francois, *Op. cit.*, p. 287-312.
2. Rothschild, Joseph, *Întorcerea la diversitate...*, p. 325-348, 352-376.

- *Teme de referat:*

1. Impactul reformelor inițiate e Gorbaciov asupra regimurilor din Europa de Est.
2. Tranziția negociată: Sfârșitul regimurilor comuniste în Polonia și Ungaria.
3. „Revoluția de catifea“ din Cehoslovacia.
4. Iugoslavia: cauzele imploziei federației și războiului interetnic.
5. Cauzele și efectele revoluției din 1989 din România
6. Reformă și tranziție în Bulgaria și Albania (1989-1996)

VII. Modul de evaluare:

- Pentru absolvirea acestei materii, studenții trebuie: să participe la seminarii activ, întocmind două *referate* pe teme diferite, de min. 5 - max. 10 pagini - ce reprezintă 20% din notă (10% și 10%). Aceste puncte se adaugă la evaluarea finală, organizată în formă de *examen scris*. În cazul în care absențele depășesc 20 % al orelor de seminar sau referatele nu întâlnesc cerințele științifice necesare evaluării pozitive, se va elabora de către student o *lucrare se semestru* dintr-o temă precizată anterior de titularul cursului, predat obligatoriu până la data examenului scris.

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

Prezența la seminarii este obligatorie, conform Chartei Universității „Babeș-Bolyai”. Absența de la 20% al seminariilor atrage obligativitatea prezentării de către student al unei lucrări de semestru care să acopere tematica parcursă în acele seminarii, înaintea examenului scris.

În caz de plagiat se aplică prevederile Chartei Universității „Babeș-Bolyai”.

IX. Bibliografia opțională:

1. Tismăneanu, Vladimir, *Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel*, Iași, Editura Polirom, 1999. [BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]
2. Idem, *Mizeria utopiei. Criza ideologiei marxiste în Europa Răsăriteană*, Iași, Editura Polirom, 1997. [BCU și Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]
3. Jelavich, Barbara, *A Balkán története*, II. kötet (*20. század*), Budapest, Osiris Könyvkiadó, 1996. [BCU]
4. Idem: *Modern Austria*, Columbia University, 1987. [Biblioteca Fundației pentru o Societate Deschisă]
5. Seton - Watson, Hugh, *The East European Revolution*, London, Methuen & Co Ltd., 1963. [Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]
6. Szűcs Jenő, *Vázlat Európa három történeti régiójáról*, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1983 [Biblioteca Societății Muzeului Ardelean- EME]
7. Bibó István, *A kelet-európai kisállamok nyomorúsága*, Bukarest, Kolozsvár, Kriterion Könyvkiadó, 1997. [BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie]
8. ****Kell-e nekünk Közép-Európa?* Századvég, MTA, 1990 [Biblioteca Societății Muzeului Ardelean- EME]
9. Rădulescu, Andrei, *Constituțiunea polonă din 23 aprilie 1935*, București, 1938. [BCU]
10. Romsics Ignác, *Magyarország története a XX. században*, Budapest, Osiris Könyvkiadó, 2002. [BCU]
11. *Magyarország a XX. században. Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás*, Szerk.: Kollega Tarsoly István, Gyarmati György, Dombrády Loránd et al., Szekszárd, 1996. [BCU]
12. Wolf, Robert Lee, *The Balkans in Our Time*, New York, 1978. [BCU]
13. Miletich, Voucadine, *Le mouvement des idées constitutionnelles en Yougoslavie depuis la fin de la grande guerre*, Paris, 1934. [BCU]